

INDLAND

For 70 år siden: 17.000 tyskere døde i flygtningelejre i Danmark

I 1945 døde 7.000 børn under fem år efter at være flygtet til Danmark. Danskerne ønskede ikke at hjælpe tyskere på flugt, som sultede ihjel, fortæller forsker.

Tyskere med kapitulationsarmbånd, der er på flugt fra den russiske hær i Berlin. (Foto: Ullstein Bild)

AF MATHIAS SOMMER

03. SEP. 2015 KL. 19.00

MAIL TWITTER FACEBOOK

“Den værste flygtningekrise siden Anden Verdenskrig“. Sådan lyder en vending, der ofte bruges i dækningen af den massive strøm af flygtninge, der i øjeblikket kæmper sig op gennem Europa.

Nok er bekymrende mange på flugt, men antallet er ikke nær at sammenligne med antallet, som flygtede fra deres hjem under Anden Verdenskrig. Særligt da Sovjet indledte sin offensiv i januar 1945 og ødelagde, voldtog og dræbte på deres vej mod Berlin, blev mange tyskere jaget på flugt. Her blev Danmark et stort modtagerland for de mange, tyske flygtninge.

- Da Den Røde Hær bevægede sig mod Berlin, blev hele Øst- og Vestpreussen adskilt, og da russerne bevægede sig op mod Østkystlinjen og opførte sig forfærdeligt, flygtede tyskerne over Østersøen - langt de fleste til Danmark, fortæller Kirsten Lylloff, der har skrevet ph.d. om de tyske flygtninge i Danmark. Hun er desuden forfatter og pensioneret overlæge.

250.000 flygtninge

Den 11. februar 1945 ankom det første skib med flygtninge til København. Ombord var omkring 1.500 sårede, syge og døende tyske soldater. Siden tog civile flygtninge turen. I alt nåede cirka en kvart million flygtninge og 170.000 sårede tyske soldater på få måneder at krydse Østersøen – langt størstedelen gik i land i København, men flere blev også sejlet til Sønderjylland.

LÆS OGSÅ: I dag er det 75 år siden tyskerne indtog Danmark

- Tyskerne tog alle skibe, de kunne få fat i og sejlede i pendul mellem Danmark og Østpreussen. Der var oprettet krigslazaretter, og der var en stor tysk hær i Danmark. Men de kunne slet ikke håndtere så mange sårede og flygtninge. Der opstod et utroligt kaos, og danskerne ville ikke hjælpe, siger Kirsten Lylloff.

Passagen over Østersøen var farlig. Sovjetiske ubåde jagede skibene og flere fartøjer med flygtninge ombord gik ned. Den værste skibskatastrofe i verdenshistorien skete 150 kilometer øst for Bornholm, da et stort passagerskib, Wilhelm Gustloff, blev torpederet, og anslået 10.000 flygtninge gik ned med skibet.

Omkring 33.000 bådflugtninge mistede livet i Østersøen i 1945.

Sov i busskure

Da de mange tusinde afkræftede tyske flygtninge nåede København, blev de indlogeret på skoler og institutioner. Men mange var så svage og hjælpen var så sparsom, at flere hurtigt sygnede hen.

- I januar lukkede skoler og institutioner i storbyerne. Børn gik ikke i skole i tre måneder, og ligene hobede sig op, siger Bjarne Wagner Augustenborg, der har skrevet flere bøger om besættelsestiden og i 2012 udgav bogen “Gode Gud, send mig hjem...”, der handler om tyske flygtninge i Danmark med særligt fokus på Nordjylland.

- I marts registrerede man de første flygtnings dødsfald i Nordjylland, så der er de begyndt at komme til Nordjylland med tog fra København, siger Bjarne Wagner Augustenborg.

LÆS OGSÅ: Seniorforsker: Vigtig forskel på flygtninge og migranter

Han fortæller, at hele Danmark blev oversvømmet af et helt ufatteligt flygtningepres.

- Der kom 75.000 flygtninge til Nordjylland. Dengang boede der 72.000 i Aalborg. Der var et pres, vi slet ikke kan forestille os. Der var ikke et busskur uden flygtninge overnattede i det, siger han.

7.000 børn døde i Danmark i 1945

I 1945 var Nazityskland i opløsning, og værnemagten i Danmark var slet ikke i stand til at give de flygtende landsmænd, hvad de havde behov for.

- Det var en humanitær katastrofe, og danskerne gjorde ikke andet end at se på. Den overordnede, Werner Best, bad og bad de danske myndigheder om hjælp, men det ville man ikke, og det betød, at en tredjedel af den mest udsatte gruppe, børn under fem år, simpelthen døde, siger Kirsten Lylloff.

Hun har i sit ph.d.-projekt læst samtlige dødsattester for de i alt 7.000 børn under 5 år, der døde i 1945. Af disse var 3.000 under et år, forklarer hun:

- Næsten samtlige børn under et år døde. Den primære årsag var underernæring, fordi de simpelthen ikke fik nok til at overleve. Den kost, man gav de voksne med lidt rugbrød og kartofler var lige nok til at overleve. Men hvis man var barn, fik man kun en halv liter mælk, og så døde børnene simpelthen af sult, forklarer Kirsten Lylloff.

LÆS OGSÅ: Ungarn: Migranter tvunget ud af tog på vej mod Østrigs grænse

- Det er først i foråret 1946, at dødstallet nedbringes, og der bliver større opmærksomhed omkring de tyske flygtninge.

Med 35.000 flygtninge indkvarteret var Oksbøl i årene umiddelbart efter Anden Verdenskrig blandt Danmarks største byer – men bag pigtråd. Flygtningelejren var et samfund i sig selv. Her var skole, hospitaler og eget politi. Og man kunne gå i kirke, til spejder og i teater.

Før og efter 5. maj 1945

Ikke alle historikere er dog enige i Kirsten Lylloffs udlægning af, at danskerne pure afviste at hjælpe flygtningene. Ifølge Bjarne Wagner Augustenborg ønskede værnemagten ikke danskernes hjælp:

- I de første tre måneder, hvor tyskerne stadig havde magten, var alt kaos, derfor har der formentlig også været mange flere flygtninge, end det officielt registrerede tal. Men værnemagten afviste hjælp fra myndighederne. Det var et lukket land. Det var først den 5. maj, at de blev placeret i lejre ikke mindst for at undgå epidemier, siger Bjarne Wagner Augustenborg.

- Der blev etableret flygtningelejre med pigtråd omkring i hele landet. Men der var stor forskel på, hvordan der blev taget imod flygtningene, forklarer Kirsten Lylloff:

LÆS OGSÅ: Nødhjælps ekspert: Hjælp hellere gennem nødhjælpsorganisationerne

- København var et grelt eksempel, men her var kapaciteten også meget stor, men der var mange dødsfald i flygtningelejren i Kløvermarken på Amager. Et forfærdeligt eksempel er en slagterihal på Fyn, hvor flygtninge lagde sig ind og simpelthen døde.

Bjarne Wagner Augustenborgs forskning i Nordjyllands modtagelse af flygtninge viser, at mange flygtninge var taknemmelige for at være endt i Nordjylland:

- I interview har flere familier udtrykt glæde over at være kommet til Nordjylland. Men de ville gerne hjem. Det var alle også indstillet på – at de tyske flygtninge skulle hjem igen, når der var kommet styr på de otte millioner statsløse, som var blevet befriet fra tyske koncentrationslejre, siger Bjarne Wagner Augustenborg.

I alt 17.209 flygtninge døde, mens de var i Danmark.

MAIL TWITTER FACEBOOK

FLYGTNINGELEJRE VAR DANMARKS SJETTESTØRSTE BY.

Med 35.000 flygtninge indkvarteret var Oksbøl i årene umiddelbart efter Anden Verdenskrig blandt Danmarks største byer og den største flygtningelejr – men bag pigtråd. Flygtningelejren var et samfund i sig selv. Her var skole, hospitaler og eget politi. Og man kunne gå i kirke, til spejder og i teater.

Den hårde flugt satte sit præg på menneskene. Sygdom og død slap ikke taget i de afkræftede flygtninge med det samme. Mange især små børn døde i den første tid i lejren. På flygtningekirkegården i Oksbøl kan man se det store antal døde i lejren - mange i en ung alder.

Lejren var næsten dobbelt så stor som de næststørste lejre, og gjorde den lille stationsby Oksbøl til en af Danmarks største byer i konkurrence med Esbjerg og Randers. En storby bag pigtråd. Selve lejrarealet var på 12 km² og er i dag en del af Ål plantage. Flygtningelejrens vejssystem er endnu intakt.

Kilde: [Varde Museum](#).

KOSTEDE EN HALV MILLIARD KRONER

De tyske flygtninge udgjorde i 1945 ca. 5 % af befolkningstallet i Danmark. Evakueringen omfattede fortrinsvis kvinder, gamle og børn.

Den 15. februar 1949 rejste de sidste tyske flygtninge hjem til Tyskland. I 1950 udsendte Flygtningeadministrationen en redegørelse om forløbet. I denne beretning kunne man læse, at de direkte udgifter ved at have de tyske flygtninge i Danmark var på 428 millioner kroner. Vesttyskland tilbagebetalte hele beløbet til Danmark i 1959.

Prisen per flygtning var cirka 90 øre om dagen.

Kilder: Wikipedia og Bjarne Walter Augustenborg

Nyheder

- Seneste nyt
- Alle nyheder
- Regionalt
- Sport
- Vejret
- Tekst-TV

TV & Radio

- TV-Guide
- TV-programmer
- Se live-TV
- Børn
- Hør radio

Services

- Apps
- Tilgængelighed
- Nyhedsbreve
- Hjælp
- Kriseinfo
- Privatlivspolitik

Om DR

- Nyt fra DR
- Licens
- Job i DR
- Presse
- Vilkår på dr.dk
- Etik og rettelser